

A doktori képzés és fokozatszerzés minőségbiztosításának elvei és módszerei - ELTE PPK Pszichológiai Doktori Iskola 2015-2019¹

Alapelvek

- a doktori képzés és fokozatszerzés minőségbiztosításának módszereit úgy kell kialakítani, hogy minden érintettnek legyen lehetősége a rendszeres véleménynyilvánításra, értékelésre;
- a minőségbiztosítási eljárás véleményfelméréseiben való részvétel minden esetben önkéntes, és a véleményt nyilvánítók anonimitása garantált;
- az eljárás összefoglaló eredményei a Kar számára nyilvánosak, a Kari Tanács előtt bemutatásra kerülnek;
- az eredményekre megerősítő illetve korrekciós eljárások épülnek, ezért a helyzetfeltáró összefoglaló részét képezi egy intézkedési terv is.

A fentiek mellett a minőségközpontú működés érdekében az ELTE Minőségfejlesztési Programjában megfogalmazott alapelvek is szem előtt tartandóak.

Módszerek

Az ELTE PPK Kari Doktori Szabályzat 43. §-a értelmében a kari doktori képzés minőségbiztosítási tevékenységét a PPDT irányítja és felügyeli.

„A PPDT a minőségbiztosítás keretében:

- (a) figyelemmel kíséri a doktori képzés és az adminisztratív tevékenység tartalmi és jogszabályi/szabályzati követelményeknek való megfelelését;
- (b) a Hivatal közreműködésével elégedettségmérést végez a doktorjelöltek és a közelmúltban fokozatot szerzettek körében;
- az a) és b) pontban foglaltak szerint gyűjtött információk alapján tanévente összefoglaló értékelést készít.”

A fenti tevékenységeket a következőkben meghatározottak szerint kell elvégezni, ellenőrizni:

1. A doktori képzés és az ezt támogató adminisztratív tevékenység tartalmi és jogszabályi/szabályzati követelményeknek való megfelelésének vizsgálata

A Kari Doktori Tanács (PPDT) által jelölt és a Doktori Iskola Tanácsa (DIT) által jóváhagyott és felkért személy(ek) tanévente egy alkalommal, de legkésőbb július 30-ig ellenőrzi(k), hogy a doktori képzés és az ahhoz kötődő adminisztratív tevékenység megfelel-e a Doktori Szabályzatban megfogalmazott követelményeknek. Az ellenőrzés során minimálisan az alábbiakban meghatározott szempontok vizsgálata szükséges:

- a kurzus és vizsgaszervezés szabályzatban meghatározottaknak való megfelelése,
- a szabályzatokban meghatározott határidők pontos betartása,
- doktoranduszok ösztöndíj-kifizetésének és költségterítés befizetésének megvalósulása,
- doktorandusz hallgatók félév eleji tájékoztatása a félévet érintő kötelezettségeikről, határidőkről,
- doktoranduszokra, doktorjelöltekre vonatkozó információk megfelelő elérhetősége (pl.: abszolutóriumhoz szükséges feltételek),

¹ Elfogadta az Egyetemi Doktori Tanács 2014. szeptember 18.-i ülésén

- doktorandusz hallgatók által benyújtott kérelmek kezelése,
- doktoranduszok oktatási tevékenysége, doktorandusz szerződések megkötése.

A fentiekén kívül az ellenőrzés kiterjed az adott tanévben a doktorandusz hallgatók képviselői, a doktori iskolák oktatói és a PPDT illetve a DIT tagjai által jelzett észrevételek, problémák vizsgálatára.

Az ellenőrzés alapján jegyzőkönyv készül, mely a tanévente elkészülő összefoglaló értékelés részét képezi.

Kitüntetett figyelemmel az Országos Doktori Tanácsnak a doktori képzés és fokozatszerzés minőségbiztosításáról közzétett ajánlásában felsorolt elvekre (szakmai kontroll, nyilvánosság, visszacsatolás, egyéni felelősség, dokumentálás) az ELTE Pszichológiai Doktori Iskola 2015-2019 közötti időszakra vonatkozó a működésének egészét átfogó minőségbiztosítási tervét részletezően az alábbiak szerint fogalmazza meg.

1a. A doktori témák kiírása, a témakiírás/témavezetés értékelése

A doktori témák kiírásáról, értékelve, ellenőrizve a témakiíró tudományos tevékenységét és a téma magas szintű művelésének személyi és infrastrukturális feltételeit a Doktori Iskola Tanácsa (DIT) dönt. A DIT a Doktori Iskola oktatói közül azok esetében engedélyez témakiírást, akik folyamatosan aktív magas szintű kutató munkát végeznek, akiknél a témák meghirdetését megelőző 5 év tudományos közleményeinek mutatói jelentősen meghaladják a Doktori Iskolában a fokozatszerzéshez előírt publikációs követelményeket. A tudományos produktivitást a Magyar Tudományos Művek Tárában nyilvántartott és folyamatosan frissített adatokkal kell igazolni.

Témavezetővé lesz az a témakiíró, akinek a meghirdetett témájára jelentkező hallgató felvételt nyer, és beiratkozik a doktori iskolába. Minden doktoranduszhoz egy a tanulmányait, kutatási munkáját és kutatási tevékenységét felelősségteljesen irányító témavezető tartozik, aki intenzív munkával segíti a doktor jelöltje fokozatszerzésre való felkészülését. (Esetenként konzulensek is bevonhatók). A Doktori Iskola vezetője az abszolutórium megszerzése után is értékeli a témavezető doktorandusszal kapcsolatos munkáját tájékoztatást kér a témavezetőtől a doktori értekezés készültségi állapotáról. A DIT évente értékeli a kiírt témákat, és a felvételi tapasztalatok alapján javaslatot tehet a téma kiíróknak a témák módosítására, új témák kiírására.

1b. Felvétel a Doktori Iskolába

A jelentkezés kari feltétele, hogy a mesterfokozatú (egyetemi) oklevél minősítése legalább jó rendű (3,51 felett) legyen. A felvétel programokra történik. A felvételi eljárásban a DIT által kijelölt háromtagú felvételi bizottságok vesznek részt – melynek tagjai a Doktori Iskola programvezetői (törzstagok) mint elnökök, a modulvezetők, valamint a DÖK képviselője. A bizottság értékeli a jelölt kutatási tervét, annak megvalósíthatóságát, valamint azokat a (személyi és infrastrukturális feltételeket), amelyek a kutatóhelyen (tanszékeken és laboratóriumokban) szükségesek a kutatási program teljesítéséhez. A felvétel formai követelménye a legalább jó minősítésű diploma mellett a tudományág műveléséhez szükséges – a DIT által előírt – szakmai nyelv ismeretének előírt igazolása. A felvételi eljárás szempontrendszerét a doktori iskola javaslata alapján a PPDT hagyja jóvá és a Doktori Iskola felvételi hirdetményekben, valamint a programok tájékoztatóiban teszi közzé a DI honlapján is.

1c. Doktori képzés tantárgyai

A doktori képzés tanulmányi követelményei az ELTE Pszichológiai Doktori Iskolájában moduláris szerkezetű doktori képzési programokban teljesíthetők. A modul a doktori program képzési és oktatásszervezési egysége, amelynek oktatási-kutatási feltételeit minősített vezető oktatóknak egy 3–5 fős, közös műhelyt alkotó csoportja biztosítja. A modul témája az adott tudományterület oktatásra érdemes részterülete, és olyan tartalmi sajátosságok jellemzik, amelyek megkülönböztetik más moduloktól, egyben alkalmassá teszik más modulokkal való kapcsolódásra. A modulok felelőseit és szakmai tartalmát (tanegység listáját) a doktori iskola javaslatára a PPDT hagyja jóvá. A modulok képzésbe történő elfogadásáról, illetve a tematikák felújításáról a DIT felterjesztése alapján a PPDT dönt. A tematika legalább háromévenként felülvizsgálandó.

A doktori iskola oktatói csak azok a tudományos fokozattal rendelkező oktatók és kutatók lehetnek, akiket a DIT alkalmasnak tart, és egy adott időszakra felkér a doktori kurzusok tartására. A doktori iskola oktatói megjelennek az iskola ODT adatbázisában, és amennyiben valaki több doktori iskolában is oktat, az ODT adatlapján nyilatkozik arról, hogy melyik doktori iskolához hány százalékban tartozik.

A doktori iskola aktuális képzési tervéről, illetve tantárgyaitól és oktatóiról rendszeresen megújított a szakmai nyilvánosság számára elérhető tájékoztató található a doktori iskola honlapján.

1d. Kutatómunka

A *kutatási tevékenység* keretében a doktorandusznak a képzési idő alatt legalább három publikációt kell elkészítenie, ebből egyet a disszertációja témájából. A témába tartozó publikációk tekintetében a doktori iskola működési szabályzata a három publikáció keretén belül egynél többet is előírhat. Az elkészült publikációkat meg kell jelentetni szakmai tudományos folyóiratban vagy könyvkiadónál, melyek jegyzékét az illetékes doktori program állítja össze és teszi hozzáférhetővé, vagy konferencián kell bemutatni előadás vagy poszter formájában és a doktori iskola honlapján kell közzétenni, az iskola által meghatározott feltételek mellett. A kutatási tevékenység egyéb – kreditet eredményező – fajtái lehetnek: a) önálló vagy teamben végzett elméleti vagy empirikus kutatás, kutatásban való részvétel, b) valamely képzési modulhoz kapcsolódó (tematikus) műhelyben való részvétel, c) tudományszervezési tevékenység, beleértve a konferencia- vagy kiállítás szervezési, valamint a kiadvány szerkesztési tevékenységet is. A doktori iskola a doktoranduszok számára pályázati formában támogatást nyújt külföldi konferenciákon való részvételre, a kutatási terveik finansziális feltételeinek biztosítására. A pályázatok elbírálását és a támogatás összegének megítélését a PPDT által felállított kuratórium végzi. A tanszékek és kutató műhelyek a doktoranduszok számára éves konferenciákat szervezve adnak alkalmat a kutatási eredményeik bemutatására. A doktori képzés során a DIT ösztönzi és megteremti a külföldi egyetemen folytatandó részképzést, elismeri – kreditbeszámítással – az ott teljesített tanulmányokat és kutató munkát.

1e. Monitoring

A doktori képzés színvonalának megőrzését és fejlesztését a doktori programok vezetői, a Doktori Iskola vezetője, a Doktori Iskola Tanácsa és a PPDT biztosítja. A folyamatos ellenőrzést, értékelést és színvonal

emelést az alábbi kontroll funkciók biztosítják: 1. A DIT tesz javaslatot a Doktori Iskola törzstagjaira, a törzstagságot PPDT erősíti meg. 2. A PPDT ellenőrzi a témakiírók/témavezető személyét és a témakiírásokat, szemeszterenként jóváhagyja a Doktori Iskolában oktatók személyét; 3. A DIT tájékoztatást kér a témavezetőktől, a doktori programok vezetőitől és a Doktori Iskola vezetőjétől az egyes doktoranduszok tanulmányi tervének teljesítéséről; 4. A DIT javaslatára a PPDT dönt a Doktori Iskolába való felvételtől, a külföldi részképzés engedélyezéséről és a teljesítés beszámításáról; 5. A PPDT és a DIT figyelemmel kíséri és az abszolutórium megszerzését követően értékeli a témavezetői munkát; 6. A Doktori Iskola vezetője ellenőrzi és értékeli a doktoranduszok tanulmányi tervét és azok teljesítésének témavezetői értékelését. 7. A doktorandusz publikációi nyomon követhetők a MTMT adattárban.

1f. PhD fokozat publikációs követelményei

A doktori értekezés benyújtásának feltétele, hogy a jelölt rendelkezzen legalább három elsőszerzős, saját doktori témájához kapcsolódó, írásos, tudományos közleménnyel, melyek közül legalább egy idegen nyelven jelent meg. Mellékelni kell a jelölt témavezetőjének nyilatkozatát arról, hogy a publikációk megfelelnek az előírásban foglaltaknak, valamint a doktori iskola működési szabályzatában előírtaknak, és arról, hogy az értekezést nyilvános védésre alkalmasnak találja. A publikációs követelményrendszert a www.doktori.hu lapon a Doktori Iskola közzé teszi. A doktori iskola fokozatszerzési követelményrendszerét az ELTE Doktori Tanácsa hagyja jóvá.

1g. Fokozatszerzési eljárás

A doktori értekezés benyújtását munkahelyi vita előzi meg. A dolgozatot egy külső (minimálisan doktori fokozattal rendelkező) opponens is értékeli. A vita lefolyását és különösen az értekezés módosításával kapcsolatos véleményeket, megállapításokat jegyzőkönyvben kell rögzíteni. A jegyzőkönyv melléklete az opponensi vélemény. Az értekezés jelentős átdolgozása esetén a munkahelyi vitát ismét le kell folytatni.

Az értekezés benyújtása után a Bíráló Bizottság tagjai nyomtatott és elektronikus formában is megkapják a disszertációt és a tézisfüzetet. Az opponensek személye a bírálatok elkészültéig nem nyilvános. A Bíráló Bizottság tagjai az opponensi véleményeket mindkét bírálat beérkezése után, a jelölt erre adott válaszait pedig legkésőbb a védés előtt egy héttel elektronikus formában kapják meg. A nyilvános vita meghirdetésekor az értekezés és a tézisfüzet nyilvánossá válik a www.doktori.hu lapon, amire rámutat a doktori iskola honlapja is. A bírálókhoz kiküldött értekezés utólag nem módosítható.

2. Elégedettségmérések

2/a. Elégedettség- és véleményfelmérés a doktoranduszok körében

A Doktori Iskola doktoranduszai félévente egy alkalommal vesznek részt felmérésben, melynek célja elégedettségük felmérése és folyamatos nyomon követése. A felmérés önkitöltős online kérdőív alkalmazásával történik. Az eredmények összegzéséről az Oktatásszervezési és Tanulmányi Főosztály gondoskodik. Az eredmények értékelését a PPDT által felkért személy készíti. Az elemzés során a választ adó doktorandusz addig végzett teljesítményét (tanulmányi és kutatási) is figyelembe kell venni.

A felmérés során használt kérdőív kidolgozása a Minőségbiztosítási Bizottság feladata. A Bizottság kérdőíveket készítő ülésére a PPDT tagot delegálhat. A kérdőívet a PPDT hagyja jóvá. A kérdőív a tavaszi és őszi félév vonatkozásában tartalmazhat eltérő kérdéseket.

A kérdőívet úgy kell kidolgozni, hogy az alkalmas legyen:

- az adott félévben megtartott kurzusokkal kapcsolatos véleménynyilvánításra,
- a képzéssel és a képzésszervezéssel kapcsolatos vélemények felmérésére,
- a doktori témával kapcsolatban végzett munka mennyiségére, az azzal kapcsolatban kapott segítségre,
- egyéb, a doktori képzést érintő észrevételek megtételére.

2/b Elégedettség- és véleményfelmérés a doktorjelöltek körében

A doktorjelöltek elégedettségének és véleményének felmérését 2 évvel a fokozatszerzésre való jelentkezést követően kell elvégezni. A felmérés során a doktorjelöltek véleményét és elégedettségét egy személyes interjú keretében kell felmérni. A doktorjelöltek eléréséről, az interjúk lebonyolításáról az Oktatásszervezési és Tanulmányi Főosztály gondoskodik. Az eredmények összegzését és értékelését a PPDT által felkért személy készíti.

Az interjú vázlatának kidolgozása a Minőségbiztosítási Bizottság feladata. A Bizottság vázlatot készítő ülésére a PPDT tagot delegálhat. A vázlatot a PPDT hagyja jóvá.

A vázlat kérdéseit úgy kell kidolgozni, hogy az alkalmas legyen annak felmérésére, hogy a doktorjelölt:

- összességében milyen benyomást alakított ki a képzésről,
- hogyan, milyen segítséggel készül a doktori szigorlatra, a disszertáció elkészítésére,
- hol, és hogyan jelentette meg publikációit,
- milyen tudományos, kutatói pályázatban vett részt,
- miből finanszírozta kutatásait,
- vett-e részt oktatásban, hol, és mit oktatott,
- a disszertáció elkészítésében az igényeinek megfelelő segítséget kap-e,
- mikor határozta meg végleges témáját (ha változtatott témát, annak mi volt az oka),
- mikor kezdte a disszertáció elkészítését,
- az elmúlt években, illetve a felmérés idején mikor, és milyen intenzitással foglalkozott kutatási témájával,
- mikor tervezi disszertációját benyújtani.

2/c. Elégedettség- és véleményfelmérés a doktori fokozatot megszerzettek körében

A fokozatot szerzettek körében végzett elégedettségének és véleményének felmérését 2 évvel a fokozatszerzést követően kell elvégezni. A felmérés során a doktori fokozatot szerzetteket egy elsősorban nyílt végű kérdéseket tartalmazó önkitöltős online kérdőív kitöltésére kell felkérni. A kérdőívek eljuttatásáról, feldolgozásáról az Oktatásszervezési és Tanulmányi Főosztály gondoskodik. Az eredmények összegzését és értékelését a PPDT által felkért személy készíti.

A felmérés során használt kérdőív kidolgozása a Minőségbiztosítási Bizottság feladata. A Bizottság kérdőíveket készítő ülésére a PPDT tagot delegálhat. A kérdőívet a PPDT hagyja jóvá.

A kérdőívet úgy kell kidolgozni, hogy az alkalmas legyen annak felmérésére, hogy:

- a fokozatszerzés hogyan befolyásolta elhelyezkedését, szakmai pályafutását,
- milyen módon dolgozik tovább a fokozatot szerzett személy a doktori témáján,
- a fokozatot szerzett személy milyen módon tart (szakmai, vagy emberi) kapcsolatot a doktori iskolával, az ott oktatókkal.

2/d. Elégedettség- és véleményfelmérés az oktatók körében

A doktori képzés és fokozatszerzés minőségbiztosítási tevékenységének alapelve, hogy minden érintettnek legyen lehetősége a rendszeres véleménynyilvánításra, értékelésre. Ezért szükségszerű a doktori iskolákban oktatási tevékenységét végzők véleményének, elégedettségének felmérése, az ő fejlesztő javaslataik,

észrevételeik rögzítése. A doktori iskola oktatói körében történő felmérés önkitöltős online kérdőív alkalmazásával történik. A kérdőívek eljuttatásáról, feldolgozásáról és az eredmények összegzéséről az Oktatásszervezési és Tanulmányi Főosztály gondoskodik. Az eredmények értékelését a PPDT által felkért személy készíti. Az online kérdőívet az oktatók évente egy alkalommal,- azok, akik az adott tanévben tartottak doktori kurzust- a tavaszi félév végén töltik ki. .

A felmérés során használt online kérdőív kidolgozása a Minőségbiztosítási Bizottság feladata. A Bizottság kérdőíveket készítő ülésére a PPDT tagot delegálhat. A kérdőívet a PPDT hagyja jóvá.

A online kérdőívet úgy kell elkészíteni, hogy alkalmas legyen:

- az esetleges oktatás szervezési problémák felderítésére,
- a doktoranduszok munkájával kapcsolatos véleménynyilvánításra,
- az oktatók témavezetőként szerzett benyomásaik rögzítésére,
- az oktatók egyéb javaslatainak, véleményének kifejtésére.

2/e Felmérés a doktori képzést megkezdők, de abból kimaradók körében

A doktori képzés és fokozatszerzés minőségbiztosításának fontos eleme a doktori képzést megkezdők, de azt be nem fejezők (kimaradók) körében végzett tájékozódás, a kimaradás okainak felderítése céljából. A felmérés önkitöltős online kérdőív alkalmazásával történik. A kérdőívek kimaradókhoz való eljuttatásáról, feldolgozásáról az eredmények összegzéséről az Oktatásszervezési és Tanulmányi Főosztály gondoskodik. Az eredmények értékelését a PPDT által felkért személy készíti. A felmérés során használt kérdőív(ek) kidolgozása a Minőségbiztosítási Bizottság feladata. A Bizottság kérdőíveket készítő ülésére a PPDT tagot delegálhat. A kérdőív(ek)et a PPDT hagyja jóvá.

Az adatfelvétel és az eredmények értékelése során külön kell kezelni a kimaradók alábbi alcsoportjait:

- összesen 6, vagy több félévre regisztrált hallgatók, akik a felmérést megelőző 2 félévben nem regisztráltak újra, de (még) nem szereztek abszolutóriumot,
- 3, vagy több éve abszolutóriumot szerzett doktoranduszok, akik nem jelentkeztek fokozatszerzési eljárásra,
- fokozatszerzési eljárásra jelentkezett, de két év után fokozatot nem szerző doktorjelöltek.

3. Tanévenkénti összefoglaló értékelés

A doktori iskola összefoglaló értékelését - az első részértékelések alapján - a Doktori Iskolavezetője készíti. Az értékelés tartalmazza:

- az 1. és 2. pontban említett elégedettségmérések, és ellenőrzések doktori iskolára vonatkozó részeit,
- minden egyéb a minőségbiztosításhoz kapcsolódó ellenőrzés, felmérés eredményét, melyek a Doktori Iskolában a tanévben lezajlottak,
- a doktori iskolába felvételizők, felvettek, beiratkozottak/félévhalasztók, abszolváltak, fokozatszerzési eljárásra jelentkezettek, fokozatot szereztek számadataiból készített statisztikákat,
- a fentiek alapján vázolt helyzetképet és levont tanulságokat,
- továbbá egy határidőket is tartalmazó intézkedési tervet.

Az összefoglaló értékelést legkésőbb szeptember 30-ig el kell készíteni és a PPDT számára bemutatni.

A PPDT a doktori iskolák összefoglaló értékelését véleményezi és a Kari Tanács számára bemutatja.

Budapest, 2014. szeptember 10.